

Joan Perucho, el gran secundari

Julià Guillamon acaba de publicar la biografia 'Joan Perucho, cendres i diamants', en què recorre la vida del novel·lista i poeta, autor de 'Les històries naturals'. Al mateix temps, reconstrueix la generació d'escriptors i lletraferits que van començar a publicar a partir de la dècada dels 40

a
llegim

54-55

● Entrevista a l'autora supervendes María Dueñas ● La poesia completa de Mandelstam, reunida en un volum

56-57

● 'Sicília sense morts', de Guillem Frontera ● Una història de vergonya i espoliació sobre el finançament valencià

JOAN PERUCHO, CENDRES I DIAMANTS
JULIÀ GUILLAMON
GALAXIA
GUTENBERG
734 PÀG. / 39 €

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

“Tenia una amplitud d’interessos impressionant: tan aviat et podia parlar de disseny gràfic com de Dau al Set, de literatura del segle XVIII o de gastronomia –diu Julià Guillamon de Joan Perucho, a qui acaba de dedicar una ambiciosa biografia, en la qual ha estat treballant, amb intermitències, durant més d’una dècada–. Era algú que tenia ganes de viure i que volia que les coses li agradessin. Això contrastava amb el món cultural de l’època”. A principis de la dècada dels 80, Guillamon estudiava filologia catalana a la Universitat de Barcelona. D’aquells anys recorda que tant ell com els seus companys estaven “fascinats per la crítica teòrica d’autors com Genette i Todorov”. Va ser a partir d’un article sobre *Museu d’ombres* (1981) per al suplement literari de *L’Eco de Sitges* que va entrar en contacte amb Perucho. “Acabava de guanyar el premi Ramon Llull de l’editorial Planeta, amb la novel·la *Les aventures del cavaller Kosmas* –s’explica al pròleg del llibre *Joan Perucho, cendres i diamants*–. A començaments dels anys 80, era un gran moment per als escriptors professionals: les editorials es barallaven pels autors de renom i els diaris se’n disputaven la firma. Es pagaven bons avançaments i es feien contractes de col·laboració per evitar fugues a la competència”.

Perucho, que es podia dedicar a escriure a temps complet després d’aconseguir l’excedència en la carrera judicial, va fascinar un reguitzell

d’escriptors que el van començar a reivindicar. Primer van ser autors en castellà com ara Andrés Trapiello, César Antonio Molina, Juan Manuel Bonet i Mercedes Monmany. De retruc va arribar a Jaume Vallcorba, que acabava de fundar *Quaderns Crema*, i a escriptors com Alex Sussanna i Valentí Puig. “Hi havia una fascinació per Perucho que de vegades dequeia quan es descobria que tenia una edició del 1751 de l’*Encyclopédie* i que no la consultava pràcticament mai –diu Guillamon–. Per a mi, el Joan s’havia creat una identitat falsa, i això me’l feia més simpàtic. Hi havia gent que hi buscava un pensador i un intel·lectual. Durant els últims anys li agradava alimentar aquesta imatge: sortia dient que l’auriga de Delfos era millor que qualsevol peça d’art contemporani. Però ell havia sigut un grandíssim defensor del *pop art*, de Tàpies i de Miró”.

Els inicis de l’escriptor
La Universitat de Barcelona durant el primer franquisme

Un dels capítols de la biografia de què Guillamon se sent més satisfet és el de la reconstrucció de l’ambient de la Universitat de Barcelona durant el primer franquisme. Perucho hi va entrar per estudiar dret, tal com li havia aconsellat el seu pare. Va ser al Pati de Lletres on va conèixer un grup de joves amb qui compartia afinitats literàries: d’una banda hi havia Josep Palau i Fabre, Joan Triadú i Josep Romeu, “que tindrien un paper fonamental en els inicis de la seva trajectòria com a poeta” a finals de la

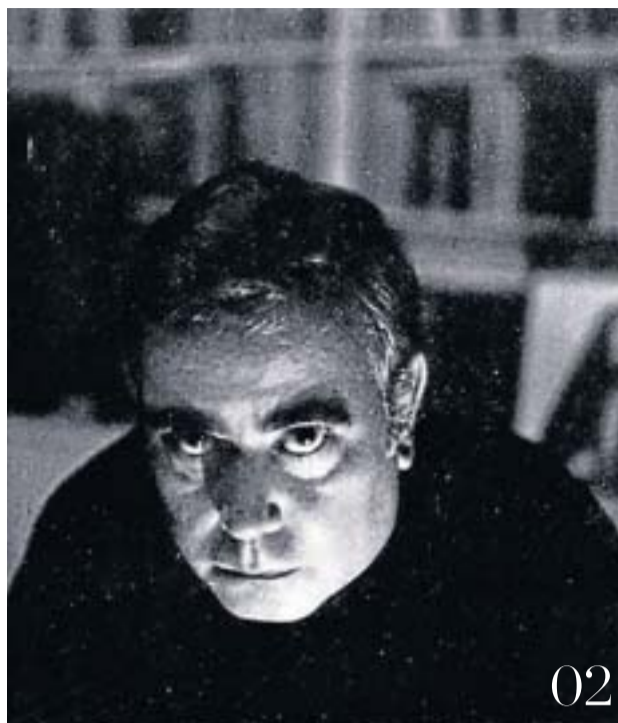
01. PERUCHO, AMB JOAN MIRÓ 02. IMATGE DE SOLAPA DE L'AUTOR ALS LLIBRES DE TÀBER. 03. PERUCHO, A CASA SEVA. 04. JULIÀ GUILLAMON
GALAXIA GUTENBERG

dècada, a partir del vincle amb la revista *Ariel*; de l'altra, Nèstor Luján, Manuel Valls i Antoni Vilanova, amb qui col·laboraria a partir del 1942 a la revista *Alerta*, del Sindicato Español Universitario. “Ara fa l’efecte que en aquells moments la gent era antifranquista, i no era així –diu Guillamon–. Tots rondaven els 20 anys i podien escriure sobre Lorca, però ho feien en llocs que no llegia ningú”. Quan es recorden les primeres promocions de la Universitat franquista, “se citen si fa no fa els mateixos noms”, recorda: entre ells hi ha Maria Aurèlia Capmany, Joan Triadú, Josep Palau i Fabre, Carme Laforet, Paco Mayans i Carles Fisas. “Vaig anar a l’arxiu de la Universitat i vaig demanar els resguards de matriculació –explica–. Hi vaig comptar 379 matriculats, entre els quals vaig trobar dos futurs ministres de Franco, tres governadors civils i fins i tot un dels directors de la Fira de Mostres. La imatge que s’ha donat fins ara d’aquesta generació semblava treta de l’Atenes de Pèricles, i està distorsionada”. Guillamon veu més “gamberrisme” que antifranquisme en els redactors de la revista *Alerta*, que estava dirigida per Josep Espriu, un dels germans del Salvador. A la revista s’hi tractaven alguns temes prohibits perquè “qui els havia de llegir no els llegia, per això [...] podia passar desapercebuda”, deia Josep Espriu al biògraf el 2001, durant una entrevista fins ara inèdita. I afegia: “Després se’n van adonar i em van fer fora del Movimiento i del Sindicato. Era com una aixeta que es va obrint amb compte i que acaba inundant el pis”.

01

02

03

Un jutge inspirat

Del premi Ciutat de Barcelona a les grans novel·les i 'Destino'
El 1947 Perucho va començar a fer de jutge comarcal. Primer va ser enviat a la Granadella, i el 1951 se'l va destinar a Banyoles, on coneixeria la col·lecció del Museu Darder, que més endavant inspiraria el gabinet de curiositats d'Antoni de Montpalau, un dels personatges principals de *Les històries naturals* (1960). Durant els anys de Banyoles, Perucho –que “era un autor molt minoritari”– va aconseguir el premi Ciutat de Barcelona per *El mèdiom*. Després d'*El país de les meravelles*, que va publicar el 1956, Perucho es va concentrar en dos projectes de novel·la amb els quals va arribar al cim de la seva narrativa, *Llibre de cavalleries* (1957) i *Les històries naturals* (1960). El mateix any que publicava aquest últim llibre començava a col·laborar a *Destino*, un setmanari fundat el 1937 a Burgos i reprès el 1940 a Barcelona per Josep Vergés i Ignasi Agustí. “Perucho va ser un secundari a tot arreu: a *Alerta*, a *Ariel* i a *Destino* –recorda Guillamon–. Quan va publicar *Les històries naturals*, *Destino* en treu un faldó. El llibre va passar mig desapercbut, i això li va provocar un gran desencany. Jo no estic d'acord que se'l perseguís: va coincidir amb un canvi d'ambient –l'entrada del realisme històric impulsat per Josep Maria Castellet i Joaquim Molas– i ell va quedar fora de la cultura compromesa. El seu tarannà, però, era estar a l'ombra. Això és el que me'l fa encara més interessant”.

La crisi dels 70

El fracàs de Tàber, un projecte editorial propi
A finals de la dècada dels 60 Perucho “va tenir l'oportunitat de dirigir la *Biblioteca de Arte Hispánico* d'Ediciones Polígrafa, i el 1968 seria director literari de la seva pròpia editorial, Tàber”, resumeix Guillamon. Igual que havia fet amb la dignificació culta dels vampirs *avant la lettre* de *Les històries naturals*, Tàber també es va avançar al seu temps publicant ciència-ficció i literatura eròtica (quan aconseguia passar la censura). El projecte va fer suspensió de pagaments el 1971. Creativament, Perucho dedicaria la dècada a reunir la seva poesia i a publicar algun inèdit –com *Les històries apòcrifes* (1974) i *Els balnearis* (1975)–, però no seria fins al 1981 que, gràcies al premi Ramon Llull per *Les aventures del cavaller Kosmas*, recuperaria l'estat de gràcia de les dues primeres novel·les.

La bombolla editorial
Articles, llibres, jurat de premis, i... sentir-se discriminat
Entre molts dels encerts del llibre de Guillamon hi ha la descripció acurada de la bombolla editorial que es va consolidar durant la dècada dels 80. “Molts autors van creure en la possibilitat de viure d'aquests premis i avançaments, deixant la feina professional per dedicar-se exclusivament

a escriure o, si més no, per obtenir un sobresou o un complement dels seus ingressos”, hi llegim. Perucho compaginava articles en diversos diaris amb els propis llibres –en publicava un o dos cada any– i la participació en jurats com ara el del premi Josep Pla. Va ser allà que el 1995 va coincidir en les deliberacions amb Joaquim Molas, Joan Teixidor, Andreu Teixidor de Ventós i també Guillamon. El candidat de l'editorial al premi era un llibre de contes d'Isabel Olesti, però el jurat va decidir deixar-lo desert, i després de la negativa d'Andreu Teixidor –l'editor– van escollir per tres vots a dos *Figures vora el rec* de Manuel de Bofarull. L'endemà de la deliberació, Teixidor va trucar als membres del jurat per dir-los que preferia deixar el premi desert. “Tothom hi va estar d'acord excepte Perucho, que havia telefonat a Bofarull, veí seu a Albinyana, per comunicar-li que era el guanyador”, recorda Guillamon. L'escàndol va ser fenomenal: es van publicar nombrosos articles, Guillamon i Molas van plegar del jurat, un mes després del premi Perucho va rebre una carta “anunciant-li que destruirien els seus llibres del fons” i, finalment, l'escriptor va abandonar l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana perquè se sentia discriminat. El gran secundari que va ser Joan Perucho va continuar publicant fins pràcticament al final de la seva vida, que es va acabar el 28 d'octubre del 2003. ♦

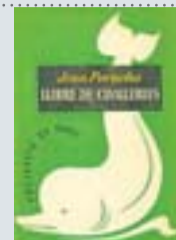

04

Julià Guillamon fa una tria del que cal llegir de l'autor

'Llibre de cavalleries'

El protagonista, Tomàs Safont, per culpa de la mossegada d'un llangardaix viatja cap a l'època de l'imperi català a la Mediterrània. *Llibre de cavalleries* va ser publicada el 1957. “Perucho se sentia hereu d'una tradició enrunada fins al punt d'inventar-se un *alter ego* idealitzat”, resumeix Guillamon.

'Les històries naturals'

“Es va anticipar a la recuperació culta de la literatura fantàstica i del mite eròtic del vampir”, escriu el biògraf. *Les històries naturals* (1960) explica la recerca del naturalista Antoni de Montpalau d'un ésser sobrenatural, Onofre de Dip, durant la Primera Guerra Carlina.

'Les aventures del cavaller Kosmas'

Un recaptador de contribucions de l'Imperi Bizantí, aficionat a la teologia, assisteix al Concili de Toledo, dialoga amb sant Isidor i amb Simeó l'Estilita. L'aventura religiosa que planteja la novel·la va merèixer el premi Ramon Llull a l'autor l'any 1981.

'Botànica oculta o el fals Paracels'

Hi ha una sèrie de llibres de Perucho que experimenten amb rituals acadèmics i científics, màgics, religiosos i gastronòmics. *Botànica oculta o el fals Paracels*, publicat el 1969, és una paròdia de la història natural.

'La cultura y el mundo visual'

Guillamon reivindica “l'aportació significativa de Perucho en el món de l'art”. Va ser un dels primers que va parlar de Miró amb normalitat. Un dels llibres que recull l'aportació “poètica” a la crítica artística és *La cultura y el mundo visual* (1968).

